

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Mūsų kalba gražioji ir dvasinė rašančiųjų negalia

Teko atsitiktinai pamatyti surežisuotą spektaklį (kitaip ir nepavadinai to vaidinimo, kurį „Lietuvos ryto“ televizija „išstatė“ prieš nustebusių žiūrovų akis). Jo veikėjai buvo trys: režisierius – ponas Edmundas Jakilaitis, artistai – ponas Algis Ramanauskas-Greitai ir ponas Artūras Račas. Spektaklis vyko vėloku vakaro metu, kai vaikai ir seneliai jau miegojo, tad viduriniškai galėjo pasigėrėti spalvingu dviejų aktorių kalbėjimu – tarpusavio dialogu, kuriam tarsi ir nepastebimai dirgavo laidos vedėjas. Taigi veiksmo vieta – televizijos studija, veikėjai – du žinomi žurnalistai (žurnalistai? – leiskite suabejoti, ponai). Į televizijos ekranus abu „aktorai“ pernešė visas kalbos šiuksles, kurias jau buvo iškratę prieš tūkstantinę gerbėjų gretas savo mylimuose „facebookuose“, „bloguose“ (koks bjauriai neišverčiamas į lietuvių kalbą žodis tas „blog“as). Šiedu interneto padarai jau yra pripažinti arba greitai bus pripažinti žiniasklaidos priemonėmis, lygiavertėmis nacionaliniams dienraščiams ir regioniniams laikraščiams.

Kad tų dviejų ponų kalbėjimas buvo kalbos šiukslėmis užterštas – per švelniai pasakyta... Iš jų lūpų plaukė tikriausi keiksmazodžiai ir kiti nešvankazodžiai, apsižodžiuojant vienas su kitu ne iš reikalo, o, kaip buvo galima numanyti, dėl įdomumo, iš smagumo. Kad paerzintų, anot jų, davatkišką visuomenę, kuriai ausis drasko ir tokios „nekaltybės“, kaip, pavyzdžiui, M. Ivaškevičiaus kūrinio „Išvarymas“ keiksmazodinis koloritas.

Na, ir kokį poveikį turėjo ši populiariojo „Lietuvos ryto“ laidų vedėjo E. Jakilaičio laida? Šviečiamajį? Auklėjamajį? Jokį, – gal tik pasitarnavo televizijos kanalo populiarumui.

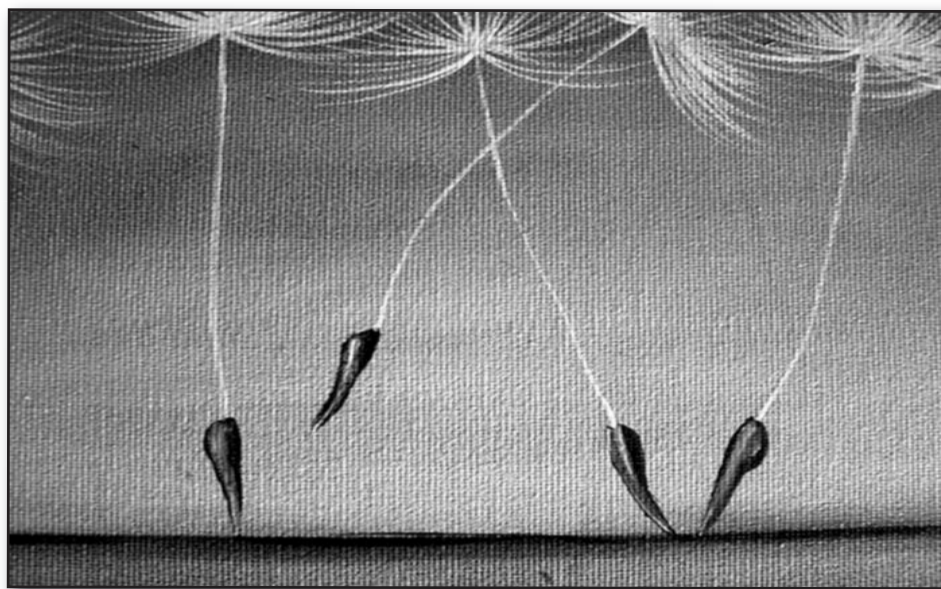
Taigi belieka daryti išvadą, kad vis sparčiau menksta ir nyksta padorių, gražia ir taisyklinga bei švaria lietuvių kalba maštančių ir rašančių žurnalistų padermė. Ir nebūtinai jiems keikiantis ar įžeidinėjant vienas kitą, kaip tai darė tie du labai daug sau leidžiantys „ponai žurnalistai“, kuriems derėtų gerai išvanoti, o gal net išdeguoti užpakalius, ir paleisti, kaip tą raganą, bėgti per sniegą, nepaliekant pėdų... Bet ir jų kolegų, užpildantys spaudos puslapius ar interneto platybes ir gilybes, ne ką toli nuo jų nubėgę. Savo žodine išraiška vienas į kitą panašiuose tekstuose jie tiesiog susina mūsų gražiąją, turtingą sinonimais, skambia balsių ir priebalsių ritmika kalbą. Jų rašytinėje (o ypač televizinėje) kalboje vos ne kiekviename tekste vartojami parazitžodžiai, kurie gal pritikti tik paaugliams, jie rašo arba kalba klišėmis, kurias dar labiau sustiprina svetimo teksto kopijavimas (tereikia paspausti kompiuteryje klavišą „Paste“ ir koks nors svetimas, bet patikęs sakinyš jau gražiai atsigula į jam pritingančią vietą savame tekste...). Toks nuasmenintas trafaretinių žodžių darinys neįdomus, neturi išliekamosios vertės nei turinio, nei stilistiniu požiūriu.

Čia verta pagirti Čikagoje leidžiamo „Draugo“ kultūros Priedą, kurio turinys vis labiau domina Lietuvos skaitytoją, ieškančią žiniasklaidos atsišviežinimo. Priede netikėtu kampu išryškėja literatūriniai, meniniai, istoriniai motyvai, atsiveria naujos temos, kurių su žiburiu reikia ieškoti vis labiau banalėjančioje, kriminalistika ir seksu paskanintoje Lietuvos žurnalistikoje. Tačiau bėda: jau kuris laikas konkretaus numerio kultūros Priedo laida internete „pakabo“ tik vieną savaitę ir iš internetinės erdvės išnyksta sulig naujai atsirandančiu Priedu. Anksčiau to nebūdavo – galėdavai skaityti bent keletą Priedo numerių, iš eilės svetainės lango kairėje išrikiuotų vienas po kito... Skaitytojas galėdavo suteikti sau malonumą sugrįžti prie temų, kurios jam būdavo įdomios, bet į kurias nespėdavo įsigilinti per vieną savaitę.

Jau praėjo popierinio „Draugo“ skaitytojų laikai, kai Lietuvą pasiekdavo tik vienas kitas laikraštis egzempliorius per negausius prenumeratorius... Įsivaizduoju, kaip labai pagausėjo „Draugo“ skaitomumas, kai laikraštis buvo imtas spausdinti internete. O ypač tai tinka kalbant apie kultūros – literatūros, meno ir mokslo – savaitraštinių Priedą.

Tad mieli „Draugo“ leidėjai, pasigailėkite tų jūsų dienraščio ir jo kultūrinio Priedo gerbėjų, kuriems šie leidiniai mieli – mielesni už besikeikiančių „rašytojų“ ar banaliai, nespalvingai ir neskoningai rašančių žurnalistų būrius čia, Lietuvoje. Nepagailėkit palaikyti interneto erdvėje kultūros Priedą vieną kitą savaitę ilgiau, kad daugiau žmonių galėtų susipažinti su turiningu savaitraščiu. Kažin ar ten, užjūriuose, jūs vedate kokią statistiką apie internetinio Priedo lankomumą? Jei vestumėte, pamatytumėte, kad tikrovė pralenkė jūsų lūkesčius. Žinoma, ir reklama Priedui būtų neprošal...

Benas Urbutis

Airida Skrickienė. *Baletų peizažas. Aliejus, drobė. Paveikslų fragmentas*

PIRMASIS EPILOGAS

*Du žodžiai bus išgelbėti, tik du,
balta širdies šviesa jie pažymėti,
šviesaus nasturto balzganų žiedų
kaip mano meilės eikite žiūrėti, –
aš nesakau, kad rožė ar vanduo,
jie nužydėjo, aš jų nerandu,
bet du žodžius išgelbėsiu, ruduo
kada ateis, ims žemę geltonuoti...*

*Du žodžiai bus išgelbėti, tik du,
dulsvieji hiacintai, nieko kito
aš niekad nesakysiu išdidus,
kas buvo čia regėta ar daryta,
nereikia balto purpuro skeleto,
nenoriu vardo nei pavardės,
tik du žodžius šnabždėdamas, širdies,
Kasandros, perlų sesės, neminėsiu.*

*Du žodžiai bus išgelbėti, tik du,
tik tie, kur žemės paslaptį atvėrė,
nebuvo galo, nes nėra pradžios,
žydruoja baltas debesų tėvas,
tik jį sakyki, tiktai jį atminki,
gal ametistai bus kada gražiau,
dabar nenoriu nieko, neprašau,
palaimindamas gyvastį ir mirtį.*

Sigitas Geda

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Benas Urbutis. Mūsų kalba gražioji... • 2-as psl. Astrida Petraitytė. Ne tik romantiškos meilės romanas • 3-as psl. 1863 m. sukilimo istorinė atmintis • 4-as psl. S. Abromavičius. Nepabūgusi partizanės dalios • 5-as psl. A. Vaškevičius. Berlyno kino festivalis • 6-as psl. Laimonas Inis. Sugrįžimai • 7-as psl. L. Veličkaitė. Nusibrėžtas muzikos kelias į ateitį (2) • 8-as psl. Kultūros kronika

Kitame numeryje:

Norbertui Vėliui –75 • P. Venclovo „Baladė apie rožę“ • Vilniaus knygų mugė

Ne tik romantiškos meilės romanas

Astrida Petraitytė

Edmundas Gedgaudas. *Ona Narbutienė: gyvenimo preliudai*. – Vilnius: Versus aureus, 2012. – 288 p.

Dar spėjau Thomo Manno festivaliuose patirti Onos Narbutienės fenomeną – sunkiai nusakoma įtaiga, neturėjusia jokios efektingos raiškos. Kuklumas, santūrumas, nuosaikus dalykiškumas – taip būtų galima apibūdinti jos, kaip muzikinių festivalio renginių vedėjos (ir visos programos rengėjos), stilių. Bet gal tik pilką spalvą regėtume, jei nepajustumė tos persmelkiančios vidinės šviesos ir šilumos, tarsi motinystės, tarsi aristokratizmo archetipas sklindančios...

Dar vienas spalvinis žaismas ant šio matinės pastelės portreto mano vaizduotėj šmėkšteldavo – savo klaipėdiškę tetą kartkartėmis išgirdavau minint *Kestenių Ievą*, iš Vokietijos gimtąjį kraštą aplankančios ir tarsi privalomai susitinkančios su Sibiro dienų drauge, muzikologe Ona Narbutiene iš Vilniaus...

•••

Ir štai, užvertusi knygą, esu pakiliai sujaudinta – šios taurios asmenybės jaunystės dienų romantiško epistolinės meilės romano, besirutuliojusio atšiauriojo (nors ir egzotiško grožio kupino) Sibiro fone, tebesmilkstant iš Lietuvos „atsivežtiems“ muzikos kerams... Taip, būtent tremtinės Onutės Litvinaitės laišakai Lietuvon – ne tik *nepažįstamajam*, t. y. mažai pažintam, Vytautui (šios epistolikos pasekmė ir bus ši muzikologijos istorijon įėjusi pavardė – Narbutienė), bet ir bičiulėms *operomanėms*, sudarantys tarsi knygą knygoje, juose plevenantys jaunystės lūkesčiai ir godos, ištikimybė *anų dienų* bičiulystei – suskambanti simboline ištikimybės Tėvynei gaida – svaigimas muzika į mane ir įsikirti, manęs neapleidžia.

Autorius pasirinko kiek rizikingą sprendimą, didžiąją knygos dalį pasitraukdamas, visas pozicijas užleisdamas *Herojui* (*laiškų knygoje* autorinis balsas įsiterpia tik viena kartą). Juk vis dėlto stipriausias išpūdis – ne pirmasis, o paskutinis. Užvertusi knygą turėjau sau priminti: neperšokęs griovio, nesakyk op. Nes pastabėlės, kurias pasibrėžiau vos įsibėgėdama knyga, taip ir pakibo ore.

Knygoje ryškiausiai persipina dvi gijos: Herojės asmenybė ir – istorinis-kultūrinis kontekstas. Į pastarąją giją įsipina bent keli siūleliai: būtojo Vilniaus šiandien neįprastos (dažniausiai lenkiškos) spalvos, smetoninės Lietuvos ir dar ankstesnių laikų aristokratiškųjų nėrinių skivytyčiai, juodojo kaspinio atraižos... Ir, žinoma, dar viena spalva, akies nerėžianti, bet nuolat švelniai mirguliuojanti – gedgaudiška. Autorius nebijo į tarsi suobjektyvintą pasakojimą – dėstant faktus, cituojant laiškus – įterpti savo balsą: štai jau įvedant į knygą paaiškinama,

Onutė su lėlėmis

čia vietos ras ir jo jau spaudoje kultivuotas žanras – „pokalbiai su nutolusiu vilniečiu“...

Taip, galioja, šie mano išpūdziai galioja – pradienei knygos daliai (iki 129 p). Galima suprasti, kad pasigirdus stipriam, jaudinančiam *Herojės* balsui, norisi pagarbiai nutilti. Bet čia jau pradinio apsisprendimo problema – ar rašyta autorinė, ar rengta *Laiškų knyga*. Šiaip ar taip, Gedgaudas puikiai paruošia šį įstabų augalą – Onutę – išauginusi geneologinį ir kultūrinį podirvį. Štai ir po laiškų romano fone lieka šmėžuoti ryškus karininko Leono Radus-Zenkevičiaus paveikslas, sudėliotas iš tarpukario spaudos, archyvinės medžiagos ir pan. Tai Onutės senelis, mamos Olgos tėvas, spėjęs nusipelnyti ir pirmajai Lietuvos nepriklausomybei.

Iš mozaikinės pirmosios knygos dalies susidėliokime *Herojės* biografinį kontūrą (pritrūkusių detalių galime paieškoti knygos gale pateikiamose visų veikėjų trumpose biografinėse santraukose). Taigi Olgos Radus-Zenkavičaitės Litvinienės ir Kazimiero Litvino šeimoje, jau auginančioje sūneli Leona, 1930 m. gimė dukra Onutė. Gimė tarsi ir Kaune – ten turėtas butas, bet jau šeimos gyvenimui sukantis Čiūtelių dvare, Klaipėdos krašte. Abu karininkai – ir Leonas Radus-Zenkavičius, ir jo žmona Kazimieras – buvo nutarę išeiti į atsargą. Tad kaimišką vaikystę patyrusi Onutė mokslus pradėjo dar vokiškai rytprūsiškos dvasios persmelktoje Klaipėdoje, Augustės Viktorijos licėjuje (kur ir susipažino su vėlesnių kur kas dramatiškesnių aplinkybių drauge Kestenių Ieva ar Eva), netgi vokiečių kalba. Sumaištingoje karo pabaigoje mėginusi trauktis į Vakarus, bet užstrigusi Rytprūsiuose, 1945 m. pavasarį moteriškoji šeimos pusė – bobutė Kotryna, mama Olga ir dukrelė Onutė išsikūrė Vilniuje – tėvas Kazimieras prasibraus pro

visas užtvaras, pasieks Angliją (tik tuo nesidžiaugs, 1964 m. grįš į Lietuvą), o sūnus Leonas už kažkokias nuodėmes 1944 m. ištremtas į Uralo kasyklas. Nepaisant pokario suirutės ir visų sovietinio gyvenimo grimasų, Onutei, regis, tik ant sparnų skraidyti – šeima rado prieglobstį solidaus

Onutė paukštininkė

Tauro gatvės namo užkaborėlyje, ji mokosi ne tik S. Nėries gimnazijoje, bet ir muzikos mokykloje, o draugių ketveriukė (Onutė, Irena, Birutė, Giedrė), susirgusi „operomanija“, dažnus vakarus leidžia Operos teatre...

Ne, autorius visai neprivalo sumegzti visų loginių ir chronologinių ryšių, kartais nutylėjimo pauzė yra paveikesnė. Štai, net pajudintai užbaigiamas skirsnis „Operomanija“:

„Faustą“ Onutė žiūrėjo 1949 m. kovo 24 d. Netrukus ji draugėms išmetė laiškelius iš gyvulinio vagono. (p. 128)

Už kažkokius *griekus* – kilmės? šeimos galvų tarnystę nepriklausomai Lietuvai? – į „placiosios tėvynės“ tolius nubloškiamos trys moterys – bobutė Kotryna, mama Olga, dukra Onutė ir darskart – 1947 m. spėjęs grįžti tėvynėn sūnus Leonas.

O tada jau – laišakai, iš pradžių tik muzikos draugams į Vilnių (šalia Irenos, Birutės ir Giedrės, dar ir Pauliui Juodišiui). Alinančio darbo pirmieji mėnesiai *kolchoze*, bet nepasiduodant nevilčiai, gyvybinių syvų vis dar semiantis iš būtojo laiko. Štai tų pačių 1949-ųjų gegužę Irenai Žemaitytei: „Tai išivaizduokit: vežimas ant dviejų ratų prikrautas mėšlo, prieš jį jautis, ant kurio sėdi Onutė ir niūniuoja arijas iš ‘Fausto’ ir ‘Onegino’“ (p. 132), o Pauliui Juodišiui: „Visgi žmonės, su kuriais draugavau, skaitytos knygos, muzika paliko savo antspaudą ir aš pastebiu, kad visokie keiksmai ir kiti dalykai manęs visai neliečia. Aš toliau gyvenau savo gyvenimu, tai yra – Jūsų visų gyvenimu“ (p. 133). Vėliau šeimai pavyksta išsikurti Irkutske, kur

Onutė prie Angaros

Nukelta į 3 psl.

Atkelta iš 2 psl.

Onutė turi galimybę lankyti muzikos mokyklą (aukštesniąją, tad netrukus ir pati tampa mokytoja – mokių labai mylima, nes ir pati mylinti, atsidavusi), netgi mėgautis muzika – koncertuoti atvyksta ir aukšto lygio atlikėjai. Tarsi su visais lengvai bendraujančiai Onutei, greta šeimos ryšių, svarbiausia – išsaugotoji bičiulytė su Lietuvoje likusiomis *operomanėmis*. Ir staiga, regis, nuo 1952-ųjų pavasario nedrąsiai prasidėjęs susirašinėjimas su „nepažįstamuoju“ Vytautu (na, ne visai – pažįstami jie buvo, bet tik tiek) sužydi jausmas, nuspalvinęs visą gyvenimą, jo prasmę ir tikslus: „Aš pati nesuprantu, kas atsitiko – mes buvom beveik nepažįstami 3 metus, net iš tolo nesimatydavom, ir štai staiga Tu pasidarei toks artimas žmogus, žmogus, kuriam aš pradėjau viską pasakoti, žmogus, kurį aš dažnai prisimenu ir kuris turi kažkokią įtaką mano gyvenimui“ (p. 177). Vieną vasarą Vytautas, sukoręs ilgą kelią, su savo epistoline drauge praleidžia atostogas, kitąkart jam atvykus – jiedu „susirašo“ (baigiantis 1954-iesiems: „Jevutė vis sako: „Kas nori pamatyti laimingą žmogų, tegu pažiūri į tavo akis – jos viską išduoda“, p. 250), o tai nulemia ir labai trokštama, bet vis dėlto dramatišką gyvenimo posūkį – Onutei po įvairių prašymų leidžiama vykti pas vyrą į Vilnių, tad mamai – o juodviejų ryšys su dukra tikrai stiprus, pagrįstas abipusiu pasitikėjimu – 1955 m. telieka ruošti išleistuves (po poros metų grįš ir kiti šeimos tremtiniai).

Beskaitydamas šią *laiškų knygą* vis turi pagarbiai nuščiūti – prieš joje besiskleidžiantį asmenybės grožį, kilumą, dvasinio gyvenimo puoselėjimą... Ir dar – tvirtybę, gyvenimo teigimą, atsiribojant nuo gniuždančių aplinkybių. Štai Vytautui, vos užsimezgas jų susirašinėjimui: „Aš atsime nu savo pirmus mėnesius – atskirta nuo Tėvynės, draugų, buariatų kolchoze dirbau sunkiausias darbus, bet kai tekdavo toli eiti į darbą, aš žiūrėdavau į tą nepaprastai gražų kraštą su jo begalinėmis žydinčiomis stepėmis, gėlių laukais, neapsakomo grožio miškais, tada mane apimdavo toks keistas jausmas, ir aš pagalvodavau, kad, nežiūrint visko, gyvenimas visgi gražus, reikia tik mokėti įžiūrėti tą grožį“ (p. 173).

Mėginu suvokti knygos autoriaus koncepciją – kodėl tarsi sustota ties *Herojės* tapsmo muzikologės slenkščiu? Kodėl menkai teeksploatuotos asmeninės „valdos“ – nesileista į nesenos profesinės ir, regis, bičiuliškos bendrystės konkrečius prisiminimus? Laiškų adresatų ir veikėjų dabarties liudijimai apie būtąjį laiką vos grybštelimi (štai Onutės vis minima didžioji tremties draugė, dvasios seserimi tapusi Gražina Ručytė pati žodžio neprataria...). Ir kolegų komentarų apie bendrystę su muzikologe Narbutiene neprisirieki. Žinia, autoriaus valia ir sprendimas. Gal norėta išlikti romantiškajame lūkesčių, tapsmo procese, nesibraut į brandos periodą, paskui kurį slenka kasdienės rutinos šešėlis? Bet, vėlgi liudydama Onos Narbutienės aura paženklintuosius Thomo Manno festivalius, negaliu sutikti, kad prisilietimas prie šios muzikologės-profesionalės turėtų išgašdinti rutinos pajautą... O juk ir pats autorius „Ižangoje“ sako: „Ši moteris žinojo žmogaus širdies ir proto darnos paslaptį, padėjusią jai pranokti profesijos arba gyvenimo rutinos brėžiamas ribas“ (p. 9) Vienintelis diktofoninis įrašas – autoriaus pokalbis su *Herojės* vyru, dukra, sūnumi ir marčia, pateikiamas kone knygos pradžioje, gal dėl tomos: „Gyvenimas Bernardinų oficinoje man pasirodė pernelyg stringas buitinėse detalėse. Žinoma, ir jose gali išvystyti būtąsias dvasines auros atspindžius... Ir tuo pokalbiu sodrių detalių paliudyta, štai apie Kazimierą Litviną, jau grįžusį, dukros šeimoje prisiglaudusį, tarkim, jo iškylos į 'Dainavos' restoraną: 'Senelis anglišku kostiumu, skrybėlę atiduodavo į rūbinę, paskui – arbatpinigiai už skrybėlę.'“ (p. 34).

Įdomu, autoriaus interpretacijas, hipotezes labiau išprovokuoja senoji karta (Onos tėvai ir seneliai), jų būtasis gyvenimas Rusijos imperijoje ar laikinojoje jau nepriklausomos Lietuvos sostinėje Kaune, o nuo 1928 m. – Čiūtelių dvare, Klaipėdos krašte. Gal pagarbus delikatumas jį sulauko nuo savo knygos *Herojės* „komentavimo“?

Prasminga, kad Onutės (taigi regiu *Heroję* dar jauną) *laiškų knygą* užbaigia fragmentas „Iš Vytauto Narbuto tekstų“: „Su kiekvienu laišku tas antrasis, virš kasdienybės plaukiantis gyvenimas darėsi vis savensis <...>“ (p. 278). Tiesą sakant, nebūčiau nustebusi, jei ir pati Onutė išsiskirtų, nors emociškai vientisą, būtų įsiterpęs koks adresatų ir „veikėjų“ žodelis, tuo labiau – paties autoriaus paminėjimas.

Negalima nepaminėti dar vieno knygos komponento, nešančio ne tik informacinį, bet ir emocinį krūvį – nuotraukų! Archyvinės istorinės – šeimos narių portretai XX amžiaus pradžioje (Radus-Zenkavičiai, Litvinai), pačios Onutės – dar Litvinaitės Irkutske ir jau Narbutienės vos grįžus į Vilnių, dvelkiančios (gal keista?) elegancija, o ir vėlesnės, jau ir suaugusius dukrą (autoriaus Onule vadinamą) ir sūnų (irgi Vytautą), jų vaikus įamžinusios...

Taip, Edmundas Gedgudas labai pagarbiai ir delikatiškai sugrojo savo kolegės ir bičiulės *Gyvenimo preliudus*, dažnųsyk pritildamas, leisdamas skambėti jų autorės *įrašui*, prasmingai padžiaudamas kontekstą. □

1863 METŲ SUKILIMO ISTORINĖ ATMINTIS

Lietuvos muziejų kelias užsuko į dvi 1863 metų sukilimo įvykiais paženklintas vietas

Vasario 14 d., ketvirtadienį, *Lietuvos muziejų kelias* stabtelėjo Marijampolės kraštotyros muziejuje, „Saulėračio“ galerijoje (Vytauto g. 31), kur 4 val. p. p. atidaryta edukacinė paroda „1863 m. sukilimas Sūduvoje“.

Koplytėlė, skirta sukilėliams atminti

„Paroda skirta 1863 m. sukilimui Lietuvoje ir Sūduvoje atminti – reikšmingo istorinio įvykio paminėjimui ir įprasminimui. Sukilimas skatino žmones galvoti apie savo valstybę ir laisvę. Nors pagal jėgų santykį kova atrodė beprasme“, – pasakoja muziejaus direktorius Antanas Pileckas, – „parodoje galėsime pajusti anų dienų dvasią, sužinoti, kaip vystėsi sukilimas Sūduvoje, pamatyti autentiškus eksponatus – sukilėlių būgną, ginklus, koplytėlę, skirtą sukilėliams atminti.“

Muziejaus „Saulėračio“ galerijoje rengiamos Sūduvos krašto ir visos Lietuvos tautodailininkų bei įvairių sričių profesionalių menininkų darbų parodos bei teminės parodos įvairių valstybinių bei kalendorinių švenčių progomis, knygų pristatymai, kiti renginiai. Muziejuje veikia kanklių ansamblis ir vaikų kanklių mokyklėlė.

Vasario 15 d., penktadienį, nuo 2 val. p. p. lankytojų laukė Jonavos krašto muziejaus Dailės skyrius (J. Basanavičiaus g. 3). Čia atidaryta paroda „1863 metų sukilimo įvykiai Jonavos krašte“.

Parodoje eksponuojami Jonavos krašte sukilimo vietose rasti sukilėlių daiktai – ginklai, tabokinės, įvairios monetos, banknotai, taip pat įvairi dokumentinė medžiaga: straipsniai, fotografijos, knygos, lino raiziniai, kovų žemėlapis.

Muziejaus direktorė Regina Karaliūnienė, pasakodama apie 1863 metų sukilimo įvykius Jonavos krašte, mini, jog čia kovėsi E. Kučevskio ir K. Korevos sukilėlių būriai. Ji cituoja kunigo Jono Goštauto knygos „Ponas Teisėjaitis arba pasakojimas apie Lietuvą ir Žemaitiją“ (1967 m.) ištrauką: „Kovo 2 (14) į Užusalius atvyko didelis E. Kučevskio vadovaujamas sukilėlių būrys. Dvaro savininkas J. Akas kovo 3 (15)

Sukilėlių būgnas

parašė žemės perdavimo Užusalių valstiečių nuosavybei aktą. Tačiau Užusalių valstiečiams nebuvo lemta pasinaudoti šia žeme. Dvaro valdytojas Radvilavičius, jodamas iš Jonavos į Užusalius, pastebėjo artėjant didelį kariuomenės būrį, ir apie tai įspėjo sukilėlius. Sukilėliai skubiai susiruošė žygiui ir Radvilavičiaus vedami, pasitraukė į mišką. Radvilavičius, tarp kaimo valstiečių atsiradusio išdaviko parodymu „vietiniame miške ieškojo kelio, kuriuo toliau galėtų žygiuoti maištininkai“, už ką vėliau buvo teisiamas. Tačiau sukilėliams laiku pasitraukti nepavyko.

Kautynės sukilėliams buvo nesėkmingos. 5 sukilėliai žuvo, E. Kučevskis papuolė į nelaisvę, į kariuomenės rankas pateko būrio vėžimas su 15 pūdų parako. Dalis būrio (apie 70 vyrų) vadovaujami E. Šulco pro karėvius prasiveržė Kėdainių link, kita dalis prisijungė prie F. Visloucho būrio. E. Kučevskį karo lauko teismas nuteisė 12 metų katorgos darbų rūdynuose ir išdavė į Sibirą.

K. Koreva prieš kautynes pasitraukęs iš Užusalių, netoliese taip pat pateko į nelaisvę ir karo lauko teismo sprendimu tuoju pat, kovo 9 (21) Kaune buvo sušaudytas. Nepasisėkė ir Užusalių kaimo valstiečiams:

Sukilėlio K. Korevos nuotrauka

už tai, kad jų kaime buvo apsistoję sukilėliai, caro valdžia visus iki vieno kaimo gyventojus ištrėmė į Sibirą, o kaime apgyvendino patikimus, iš Rusijos atkeltus žmones.“

Šie renginiai – vieni iš pirmųjų *Lietuvos muziejų kelyje*, kuris ištisus metus, iki pat gruodžio pabaigos, vingiuos per Lietuvos muziejus ir kvies net į pusšimtį renginių, įprasminsiančių 1863 m. sukilimo 150-ąsias metines bei mūsų visuomenei padėsiančių geriau suvokti sukilimo istorinę atmintį.

Muziejų kelias prasidėjo sausio 25 d. Vilniuje, Taikomosios dailės muziejuje, kilnojamosios parodos „1863 metų sukilimo ženklai Arturo Grotterio kūrybos cikluose 'Polonia' ir 'Lituania' atidarymu ir po vienuolikos mėnesių baigsis Vytauto Didžiojo karo muziejuje, Kaune, pristatant ekspoziciją „1863–1864 m. sukilimas Lietuvoje“.

Kovo mėnesį Lietuvos muziejų kelio „1863 m. sukilimo istorinė atmintis“ renginiai vyks Gargždų krašto, M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos (Kaunas), Šiaulių „Aušros“ muziejuose ir V. Mykolaičio-Putino memorialiniame bute-muziejuje (Vilnius).

Pernai, Muziejų metais, Lietuvos muziejų kelias visuose Lietuvos regionuose surengtas pirmąjį kartą ir buvo ryškiausias 2012 organizuotas Muziejų metų projektas.

Berlyno kino festivalis – puota visiems kino mėgėjams

Algis Vaškevičius

Vasario 17-ąją baigėsi vienuolika dienų vykęs 63-asis tarptautinis Berlyno kino festivalis. Tai vienas didžiausių tokių renginių ne tik Europoje, bet ir pasaulyje, nes per tas dienas žiūrovams buvo parodyti net 404 filmai. Uždarant festivalį, jo direktorius Dieteris Kosslickas džiaugėsi, kad iš 300 tūkstančių bilietų net 99,8 procento jų buvo parduota.

Išties tas dienas salės tiesiog lūžo nuo žiūrovų, o visas Berlynas alsavo kino dvasia – miestą puošė reklaminiai festivalio plakatai, į kino mugę susirinko tūkstančiai dalyvių iš įvairiausių pasaulio šalių, vakarais Potsdamo aikštė, kur vyko daugiausia festivalio renginių, buvo pilna šventiškai pasipuošusių žmonių. Prie iš anksto parduodamų bilietų kasų vingiavo didžiulės eilės, o laimingųjų, kuriems iš anksto pavyko gauti bilietus internetu, nebuvo daug, nes taip parduota tik labai maža dalis bilietų.

Kiekvieno tokio festivalio puošmena – žvaigždės, kino garsenybės, kurių kasmet Berlyne netrūksta. Buvo daug jų ir šiemet – jau pirmosiomis

vo pačių įvairiausių, kartais ir labai netikėtų klausimų.

Dėl pagrindinių apdovanojimų – „Auksinio lokio“ ir „Sidabrinio lokio“ – besivaržančius filmus vertino itin kompetentinga komisija, kuriai vadovavo garsus kinų režisierius, iš filmų „Meilės laukimas“, „Laiko pelenai“, „Laimingi kartu“ ir kitų žinomas Wong Kar Wai, nekonkursinėje festivalio programoje pristatęs kovos menų epą „Didysis meistras“ apie *kung fu* superžvaigždės Bruce'o Lee mokytoją. Tarp komisijos narių buvo ir amerikiečių aktorius bei režisierius Timas Robbinsas, sulaukęs Berlyne itin didelio kino mėgėjų dėmesio ir visiems ilgai bei kantriai dalijęs autografus ir šypojęsis fotografams.

„Berlinalės“ metu vykusioje Europos filmų mugėje pirmą kartą buvo pristatyti net septyni lietuviški filmai – keturios dokumentinės ir trys vaidybinės juostos. Berlyne pirmą kartą buvo parodyti filmai „Stebimi“ (rež. Robertas Dennis, Markas Byrne'as) ir „Streikas“ (rež. Romas Zabaraukas), o kitas juostas jau anksčiau buvo matę Lietuvos žiūrovai.

ra“ – ji bus rodoma Kanadoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Graikijoje, Taivane.

Paskutinę festivalio dieną buvo paskelbti geriausi filmai ir aktoriai. „Auksinį lokį“ laimėjo rumunų psichologinė drama „Vaiko poza“. Ji pasakoja apie įtakingos šeimos sūnų, kuris autoavarijoje užmuša neturtingą paauglį. Už tai jam gresia mir-

Kadras iš filmo „Prieš vidurnaktį“

Pagrindiniai kino seansų rūmai

dienomis visus žavėjo puikiai atrodanti legendinė amerikiečių aktorė 75-erių metų Jane Fonda, minios gerbėjų bandė gauti Matto Damono autografą – Damonas į „Berlinale“ vadinamą festivalį atvyko su garsiu režisierium Gusu van Santu pristatyti naujausio ekologines temas nagrinėjančio filmo „Pažadėtoji žemė“.

Kitomis dienomis ant raudonojo kilimo prie įėjimo į Berlyno pagrindinio kino teatro salę savo akinančias šypsenas dalino Amerikos kino žvaigždės Ethanas Hawke'as, Nicolas Cage'as, Emma Stowe, Paulas Ruddas, Hughas Jackmanas, Anne Hathaway, Jamesas Franco, Josephas Gordonas-Lewittas, britai Jeremy Ironsas, Jude'as Law, Jonathanas Pryce'as, prancūzės Isabelle Huppert, Catherine Deneuve ir daugelis kitų.

Prie įėjimo į rūmus garsiuosius aktorius atveždavo prabangūs BMW automobiliai, tačiau po to kelias dešimtis minučių garsių dizainerių trumputėmis berankovėmis suknelėmis pasipuošusių damoms tekdavo gerokai pašalti, kol jas kalbindavo televizijos žurnalistai, geriausius kadrus gaudė fotografai ar autografus bandė gauti kino gerbėjai. Taip yra visada – festivalis visada vyksta vasarį, o tokiu metų laiku Berlyne visada būna šalta – ir šiemet reikėjo ir šiltų pirštinių, ir kepurės, norint apsisaugoti nuo ledinio vėjo.

Pastovėjus netrumpoje eilėje, pavyko gauti kelis bilietus į tomis dienomis rodomus filmus. Į premjerinius, dėl pagrindinių apdovanojimų, besivaržančius filmus bilietas kainavo 12,5 euro (apie 17 dolerių), tokių filmų buvo 19, ir bilietai į juos buvo išpirkti pirmiausia. Daugelį kitų – meninių, dokumentinių, trumpametražių, animacinių filmų – buvo galima pamatyti, už bilietą sumokėjus 9 eurus (apie 12 dolerių). Po kiekvieno filmo vykdavo susitikimai su jų kūrėjais, žiūrovai visada turėda-

toriaus valdomoje šalyje atskleidę filmo kūrėjai nuolat susidurdavo su sunkumais: filmavimo metu juos persekiojo policija, jie buvo priversti slėpti filmuotą medžiagą.

Lietuvoje jau matytas filmas „Pokalbiai rimtomis temomis“ (rež. Giedrė Beinoriūtė) rodo vaikus, kurie kalba apie visas pasaulio tiesas. Jie turi nuoširdų atsakymą į kiekvieną klausimą. Režisieriaus Marato Sargsyano filmas „Tėvas“ atskleidžia vieno įdomiausių Sovietų Sąjungos nusikaltėlių Vido Antono portretą. Jis, būdamas 71-erių, vienuoliktą kartą tapo tėvu.

Kino profesionalams buvo parodyta ir fantastinė juosta „Aurora“ (rež. Kristina Buožytė), kurios premjera įvyko Karlovy Vary filmų festivalyje, kur jis pelnė specialųjį apdovanojimą. Po to filmas sėkmingai rodytas ir Sitgeso miesto Ispanijoje fantastinių filmų festivalyje.

Berlyne parodyta ir didelio dėmesio Lietuvoje susilaukusi šokiruojanti ir pikantiškų kadru kupina Kūčių nakties drama „Tyli naktis“, režisuota Mario Martinsono. Lietuvos stendas Berlyno festivalio mugėje parengtas jau trečią kartą, jame vyko oficialūs bei neformalūs renginiai, susitikimai su potencialiais užsienio partneriais. Lietuvos stendą Europos filmų mugėje aplankė daugiau kaip tūkstantis mugės dalyvių. Labiausiai domėtasi „Auro-

Juostoje „Stebimi“ atskleidžiama šiandieninės Baltarusijos kasdienybė – nuo protestų ir slaptų susitikimų sostinėje Minske iki kaimo kasdienybės – arkliais traukiamų vežimų ir rankomis nuimamo derliaus. Bendrame lietuvių ir airių filme pasakojamos skirtingų žmonių istorijos, atskleidžiančios, kaip kiekviena diena Baltarusijos gyventojus gniuždo represinis režimas.

Apie Baltarusiją pasakojama ir dokumentinėje juostoje „Igruški“ (režisierė Lina Lužytė). Joje rodomas Žlobino miestas, kuriame daugelis žmonių išgyvena siūdami ir pardavinėdami pliušinius žaislus, o juos perka pravažiuojančių traukinių keleiviai. Žmonių kasdienybę dikta-

ties bausmė, bet gelbėti 32 metų sūnų imasi turtiną jo motina, naudojanti visas įmanomas priemones. Prieš paskelbdamas nugalėtojus, Wong Kar Wai sakė, kad komisijos nariai tarėsi po kiekvieno filmo, jų tikslas buvo ne kritikuoti filmus, bet nustatyti patį stipriausią. Toks pasirodė besas rumunų filmas.

Komisijos apdovanojimą – „Sidabrinį lokį“ gavo Bosnijos drama „Vieno metalo rinkėjo gyvenimo epizodas“, o pagrindinį vaidmenį šiame filme atlikęs neprofesionalus aktorius Nazifas Mujičius buvo pripažintas geriausiu aktoriumi. Filmo režisierius Danisas Tanovičius jau gerai žinomas kino mėgėjams, jo filmas „Niekieno žemė“ yra pelnęs „Oskarą“. Naujasis filmas pasakoja apie romų porą, kuri negauna jai būtino gydymo ir patiria diskriminaciją.

„Sidabrinis lokys“ už geriausią režisūrą atiteko amerikiečiui Davidui Gordonui Greenui, parodžiusiam juostą „Princas 'Lavina'“. Tai vienintelė komedija tarp 19 konkursinių juostų, pasakojanti apie Teksaso kelininkus Alviną ir Lance'ą (juos vaidina garsūs amerikiečių aktoriai Paulas Ruddas ir Emile'is Hirschas), kurie devintajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje atsiduria savo gyvenimo kryžkelėje.

Geriausia aktore buvo paskelbta Čilės atstovė Paulina Garcia, vaidinusi nuotaikingame filme „Glorija“ apie vidutinio amžiaus išsiskyrusią moterį, kuri neatsisako bandymų surasti savo laimę. Šiai juostai atiteko ir daugelio kino kritikų simpatijos.

Į nekonkursinę programą buvo įtraukta ir paskutinė Ethano Hawke'o ir prancūzės aktorės Julie Delpy romantinės trilogijos dalis „Prieš vidurnaktį“. Amerikiečių režisierius Richardas Linklateris pirmąją trilogijos dalį „Prieš saulėtekį“ pastatė 1995 metais, 2004-aisiais pasirodė filmo tęsinys „Prieš saulėlydį“, o dabar – trečioji filmo dalis. Į Berlyną atvykęs JAV kino žvaigždė E. Hawke'as visus nustebino savo netikėta šukuosena. Teko stebėti ir girdėti kino mėgėjų bandymus gauti jo autografą – nors jie šaltyje laukė daugiau kaip valandą, E. Hawke'as prie gerbėjų nepriėjo, autografų nedalino ir į salę buvo palydėtas garsiu vientisu nusivylusių žiūrovų baubimu...

Įspūdingas festivalis baigėsi, apdovanojimais išdalinti, daugybė filmų, susitikimų, renginių tapo istorija. Nemažai juostų bus galima pamatyti įvairių šalių kino teatruose, filmus dar ne kartą vertins ir aptarinės kritikai. Berlynas dar kartą įrodė savo didžiulę meilę ir pagarbą kinui bei jo kūrėjams, surengė nepamirštamą puotą kino gerbėjams ir mėgėjams. □

Ethanas Hawke'as ir Julie Delpy3

A. Vaškevičiaus nuotr.

Sugrįžimai

Laimonas Inis

Alfonsas Jurskis. „Sudiev, Tėvyne, prieš pavergtoji!... Dienoraščiai (1944–1948). – Kaunas, „Atmintis“, 2012. – 416 p., iliustruota nuotraukomis, faksimilėmis, žemėlapiais. Paruošta ir išleista A. Jurskio dukters Snieguolės Jurskės ir jos vyro Domo Akstino pastangomis ir lėšomis. Knyga buvo pristatyta Kauno technologijos universiteto Alfonso Jurskio auditorijoje, Kauno Įgulos karininkų ramovėje dalyvaujant iš JAV atvykusiems A. Jurskio sūnams Liutaverui Kazimierui ir Juozui Sauliui.

„Sudiev, Tėvyne, prieš pavergtoji!...“ – tuos žodžius pilkame sąsiuvinyje Alfonsas Jurskis išrašė 1944 metų spalio 7 dieną, vežimui pasukus keliu į nežinomą.

Ilgas, sunkus, be galo varginantis, daug fizinių ir dvasios jėgų pareikalavęs buvo tas kelias per karo audros siaubiamą žemę – iki pat Augsburgio Bavarijoje. Galime tik stebėtis ir žavėtis Alfonso Jurskio atkaklumu, užsispyrimu, sakyčiau, pasišventimu kasdien, nepaisant šūvių, lėktuvų gaudesio virš galvos, pabėgėlių aimanų, bombardavimų, visokių kitokių kliūčių ir negandų kasdien rasti nors kiek laiko dienoraščiui. Skaitome tuos užrašus (14 sąsiuvinė!) ir tarsi keliaujame karo pabėgėlių keliais...

PABĖGĖLIŲ LEMTIS

„Pabėgėlis – tai beteisus žmogus. Ir tenka labai dažnai nukentėti ir nusilenkti...“ – 1944 m. lapkričio 7 d. rašo Alfonsas Jurskis, jau patyręs sunkią savo, savo šeimos dalį, sutikęs tūkstančių kitų tokio pat likimo žmonių. „Net ir toji pati saulė čia kitokius spindulius skleidžia...“ (1945 m. liepos 15 d.). O išvada viena: „Svetimi pas svetimus“ (1945 m. liepos 6 d.).

Kas privertė Alfonso Jurskį su žmona Ona Talat-Kelpšaitė, vaikais Liutaveru Kazimieru, Snieguole Marija Ona ir Juozu Sauliumi palikti gimtinę ir Tėvynę? Prasidėjusi antroji sovietų okupacija. Ne vienas tūkstantis iškiliausių lietuvių – mokslininkų, karininkų, rašytojų, ūkininkų, išvengę Sibiro tremties ir gerai prisimindami 1940–1941 metų terora, suprato, koks likimas jų laukia vėl kraštą okupavus bolševikams. Jie patraukė į Vakarus, ieškodami laikino prieglobsčio, puoselėdami viltį ir tikėdamiesi sugrįžti į laisvą Lietuvą.

Karui pasibaigus, dalis pabėgėlių atsidūrė sąjungininkų globojamose stovyklose. Jurskio šeima – Haunštetene prie Augsburgio, amerikiečių okupacinėje zonoje. „Nei nuolatines pastogės, nei aiškūs darbai. Inicijatyva nustelbta, valia nesava...“ – tai 1945 m. sausio 9 d. Alfonso Jurskio pastaba. Nostalgija, Tėvynės ilgesys, sielą ir protą kankinanti tikrovė – tarsi širdies krauju parašytos eilutės.

Įsidarbines amerikiečių karių laikraščio „The Stars and Stripes“ garaže vertėju, ekspeditoriumi, kitaip sakant, pagalbinio darbininku, menko intelekto ir išmanymo seržantėlių valdžioje, kai toks darbas „dėl pilvo“ „pasiukojimo ir moralinio skurdo antspaudo mano širdį ženklina“ (1946 m. vasario 22 d.), Alfonsas Jurskis patiria dideles moralines kančias. Ir tai suprantama – Europoje žinomas aukštos klasės radijo specialistas, Kauno radijo stoties įkūrėjas ir vadovas, Lietuvos kariuomenės pulkininkas, mokslininkas, universiteto dėstytojas, profesorius nusizėmęs turi kęsti pabėgėlio dalį, kad kaip nors prasimaitintų pats ir padėtų šeimai. Pastangos gauti specialybei artimą darbą žlunga. Tik vėliau, 1946-aisiais, pradeda dėstyti Augsburgio aukštesniojoje technikos mokykloje, o 1947 m. – JAV karinės valdžios žvalgybos mokykloje. Tiesa, Jungtinių Tautų paramos ir atstatymo administracija (UNRRA) rūpinosi pabėgėliais, bet toji pagalba kuo toliau, tuo labiau mažėjo. Suburti į stovyklas lietuviai, latviai, estai, ukrainiečiai ir kt. gavo DP (*Displaced Persons* – išvietintųjų, netekusių gyvenamosios vietos, asmenų) statusą. Nepavykus juv gražinti į „išlaisvintą Tėvybę“, pabėgėlių skaičius nesumažėjo. Vėliau šie žmonės (beje, DP statusas A. Jurskiui buvo atimtas) tapo UNRRA-ai našta: vieno išlaikymas kainavo 600 dolerių per metus, o DP – visas milijonas. (Pagal

Alfonsas Jurskis

Alfonso Jurskio – dienoraščiai

Jungtinių Tautų šaltinius iki 1946 m. rugpjūčio 30 d. vien lietuvių pabėgėlių UNRRA Vokietijos stovyklose buvo: amerikiečių zonoje – 30 880, britų – 23 230, prancūzų – 2400, iš viso 56 510). Taigi verskis, kaip išmanai!

Nuo 1947 m. liepos 1 d. pabėgėlių globą perėmė IRO (Tarptautinė pabėgėlių organizacija).

TIKĖJIMAS IR VILTIS

Lietuvių pabėgėlių stovyklos gyveno savitą, labai sudėtingą gyvenimą. Koegzistencija nebuvo tokia jau paprasta. Žmonės, nors ir turėjo paklusti okupacinei zonų valdžiai, stengėsi išlaikyti savo tapatybę, principus, siekius ir religiją, rūpinosi lietuviškos ir tautinių tradicijų puoselėjimu, steigė lietuviškas mokyklas, ruošė spektaklius, švenčių minėjimus. Pasirodė laikraščiai, knygos ir kitokie leidiniai lietuvių kalba („Žiburiai“, „Karys“, „Aidai“, „Lietuvių Sąjungos žinynas“, „Alguvos balsas“ ir kt.). Ėmė kurtis lietuviškos organizacijos. Alfonso Jurskio iniciatyva veikė Lietuvių sąjungos Augsburgio skyrius, vėliau dienoraščio autorius išitraukė į Lietuvių profesorių, Lietuvių tremtinių inžinierių ir kitų draugijų veiklą. Įvairiais keliais pasiekdavo žinios iš kitų stovyklų, buvo bandoma užmegzti ryšius su tomis šalimis, kur veikė Lietuvos pasiuntinybės. Pradėta intensyviai rūpintis pabėgėlių likimu karui pasibaigus. „Gyvename didžiausiųjų istorijos įvykių sukuryje“, – rašė Alfonsas Jurskis 1945 m. kovo 10 d.

„Koks žiaurus likimo žaismas: niekuo nekalti, svetimų sutrypti, išblaškyti ir paniekinti nešame benamių našta. Tačiau tikiu – keisis žmogus, prisikels laisva ir didi Tėvynė!“ – 1947 metų balandžio 6 d. – Velykų dieną! – rašė dienoraščio autorius.

Kas palaikė Alfonso Jurskio, jo šeimos ir daugelio lietuvių dvasią tais be galo sunkiais ir sudėtingais metais? Tikėjimas ir viltis. Ši mintis sieja visus užrašus. Kartais silpnumo valandėlę, nuotaičių barometrui nukritus („Jei galėtume sugalvoti „nuotaikmatį“ – prietaisą, kuriuo galėtume fiksuoti žmogaus nuotaikos laipsnį...“), pasigirsta ir pesimizmas, nusivylimo gaidelė, bet neilgam: jau kitą dieną dienoraščio autorius vėl užsidegęs, kupinas skaidresnės nuotaikos ir ryžto, samprotauja apie žmogaus likimą, paskirtį šioje žemėje, pirmiausia išaukštindamas ir šlovindamas jo dvasią. „Žmogus

ir jo vidinis ‘aš’ turi pirmauti visose žmonijos laimingesnio gyvenimo problemose. Tik dvasinis stiprumas, tik moralinis laimėjimas bei malonumas yra nekintamas ir amžinas tikslas” (1945 m. liepos 22 d.).

Nemažai vietos dienoraštyje skirta ateities pasaulio vizijai. Alfonsas Jurskis tikėjo, kad Antrasis pasaulinis karas turės išmokyti žmones kitom akim žvelgti ne tik į save, bet ir į pasaulį. Jis manė, kad visos nelaimės, taip pat ir karas, kyla todėl, kad „materialinės vertybės <...> bei egoizmo geiduliai vedė žmoniją prie šios pasaulinės katastrofos“ (1945 m. balandžio 13 d.). Ir daro išvadą: „Ta katastrofa turi nuplauti bei nušluoti tą žmonijos neigiamybės kaukę – turi praskaidrinti akis ir protą“ (ten pat.). Autorius neabejoja, kad dėl visų nelaimių kaltas žmogaus egoizmas, sumaterialėjimas, totalinės idėjos, plutokratinės pažiūros, civilizacijos ir kultūros griovimo nepabaigiamas vėjus. Autorius įsitikinęs – viskas turi pasikeisti ir gėris nugalės blogį. „Tik dvasinės vertybės yra amžinos ir nekintamos. Tik dvasinis žmogaus atbudimas bei prisikėlimas gali atnešti taiką, sandorą, šviesesnę rytojų žmonijai. Žmogaus ateitis jo paties valioje: juo greičiau grįš prie Dievo, juo greičiau supras tiesą ir gėrį, tuo greičiau nugalės pikta ir neapykantą“ (1945 m. gruodžio 9 d.).

ATEITIS: VIZIJA IR TIKROVĖ

Kaip sakyta, Alfonsas Jurskis nė valandėlei nesuabejojo, kad grįš į laisvą ir nepriklausomą Lietuvą. Bet tas laikas kuo toliau, tuo labiau skendėjo miglose, nes „Tėvynėje raudonoji vėliava su kūju ir pjautuvu kraują, smūgius ir skausmus vainikuoja“ (1945 m. gegužės 1 d.). Į tokią Lietuvą tikrieji patriotai nė už ką negrįš.

Bene svarbiausia 1943 metais įsikūrusi lietuviška organizacija buvo Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas (VLIK-as). Jo idėjos ir užmojai buvo geri ir verti pagarbos. Bet ir čia nuo pat pradžių prasidėjo nesutarimai. „Maža organizuotumo ir rūpinimosi savaisiais“, – apgailestaudamas rašo Alfonsas Jurskis 1944 m. gruodžio 20 d. Ir tą mintį vėliau ne kartą pakartoja. „Mūsų veikėjai suskilę į <...> blokus <...> blokai kovoja dėl vadovavimo...“ (1945 m. birželio 22 d.). Ir čia pat skaudančia širdimi daro išvadą: „Apskritai, tenka konstatuoti, kad šiandien mes neturime pribrendusių arba mums likimo skirtų tinkamų politinių asmenybių, neturime Tautos autoritetų. Seniai mirė Basanavičius, Smetona, Tumas, o tolygių nūdienėms sąlygoms neturime. Taigi labai ir labai apdairiai ir santūriai turime veikti, vengdami tokių ‘veikėjų’ ir ‘patarėjų’, kuriems savo kromelis labiausiai rūpi“ (ten pat.).

Stovyklose atsiradę visokio plauko agitatoriai (kagėbistų pasiuntiniai) visokiais būdais ragino grįžti į „laisvą Lietuvą“. Pabėgėliai laukė Jungtinių Tautų, „Trijų didžiųjų“ (Amerikos, Didžiosios Britanijos, Rusijos vadovų) įvairių konferencijų nutarimų dėl Lietuvos likimo. „Mes esame politiniai išveiviai, mes esame nepriklausomos Tėvynės sūnūs“ (1945 m. gegužės 3 d.) – be išlygų daugumos nuomonę išreiškė Alfonsas Jurskis. „Mūsų dauguma nėra paprasti Vokietijon deportuoti darbininkai, bet <...> ‘smegenys ir siela’ mūsų tikrosios, laisvos Tėvynės. <...> mes nenorime grįžti į ‘išlaisvintą’ Tėvybę. Tėvynės laisvę mes saugome ir puoselėjame savyje, o ten, Lietuvoje, ne laisvė, o prievarta ir ašaros viešpatauja“ (1945 m. liepos 27 d.).

Tai galutinis sprendimas. Dienoraštis baigiamas 1948 metų pirmą dieną. Jo paskutinis sakinytis: „Dvasia liekame stiprūs ir tikime į šviesą ir tiesą, kurių pergalės laukiame.“

1949 m. pavasarį Jurskių šeima išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Alfonsas Jurskis ir toliau liko ištikimas savo įsitikinimams ir idėjoms.

BRANGIAUSIAS JAUSMAS

Nors „kaip aras pašautas vos plasnoja, taip nerimas slegia ir dirksnius kamuoja“ (1945 m. sausio 8 d.), tačiau niekas negalėjo užgesinti skaidriosios meilės liepsnos. Žmona, vaikai, jų sveikata, buitį ir mokslai, apsirengimas ir nuotaika – didžiausias dienoraščio autoriaus rūpestis. „Kas reikšmingiausia, kad siuntinėlyje radau ir mažą dėžutę su datulėmis, rūtų šakele pridengtomis. Tai gruodžio 8-tosios datulės. Simbolis mudviejų su Onute ‘sandoros

Nukelta į 8 psl.

Nusibrėžtas muzikos kelias į ateitį (2)

Lidija Veličkaitė

Keturiolika jaunųjų II tarptautinio jaunimo muzikos festivalio-konkurso „Su muzika per Europą Lietuva – Italija 2012“ laureatų, koncertmeisterė Audra Bernadišienė, tarptautinių festivalių-konkursų ir tarptautinių festivalių organizatorė mokytoja ekspertė Nijolė Karaškaitė 2012 m. lapkričio 4-tą išskrido į Italiją. Visų nuotaika buvo pakili, nes jų laukė du koncertai Italijoje, meistriškumo kursai, bendravimas su profesoriais. Romoje juos pasitiko IV tarptautinio jaunimo muzikos festivalio „Su muzika per Europą Lietuva-Italija 2012“ meno vadovė Nijolė Dorotėja Beniušytė. Pasveikino festivalio dalyvius, pateikė pagrindinę informaciją ir pasiūlė planą, ką galima pamatyti šį vakarą Romoje. Netrukus dalyviai grupelėmis patraukė grožėtis Romos vaizdais.

Kitą dieną, lapkričio 5-tą, tuojau po pusryčių, dalis dalyvių išėjo susipažinti su Romos senamiesčiu, o apie pietus visi pajudėjo L'Akvilos miesto link. Visus stebino nepaprastai įspūdinga gamta, o vis kylant į kalnus matėsi alyvuogių ir vynuogių plantacijos, ant kalnų šlaitų ir viršūnių pastatyti miesteliai. L'Akvilose matėsi naujos statybos, užtvėtos 2009 metais įvykusio žemės drebėjimo vietovės ir senoji architektūra. Atvykus į L'Akvilos Alfredo Casellos konservatoriją, visus pasitiko direktorius Bruno Carioti, vicedirektorė Rosalinda di Marco, meninės veiklos vedėjas prof. Luigi Tufano ir prof. Andrea Coen. Koncerto dalyviams buvo paskirstytos auditorijos, kur jie galėjo ruošti vakaro koncertui. Taip pat galima buvo groti ir koncertinėje salėje esančiu fortepijonu. Vilniaus Karoliniškių muzikos mokyklos mokinės Adelė Elvina Dusevičiūtė ir Marija Jurgelevič dalyvavo fleitos ir kamerinio ansamblio atviroje pamokoje, kurią vedė prof. Luigi Tufano, Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos mokinė Kamilė Zaveckaitė, vadovaujant prof. Andrea Coen, turėjo progą groti senoviniu klavyru.

Jaunųjų muzikantų koncertas Alfredo Casella konservatorijos salėje prasidėjo vėlyvą popietę. Jo pasiklausyti atvyko konservatorijos administracija – direktorius, pavaduotojai, profesoriai, taip pat studentai, jų tėvai, artimieji, draugai. Konservatorijos direktorius Bruno Carioti, pasveikinęs visus, kalbėjo: „Esu labai laimingas būdamas čia, kartu su jumis. Šį vakarą pas mus svečiuose mūsų draugai iš Lietuvos, tai atsakomas vizitas. 2012 m. birželio mėnesį Alfredo Casella konservatorijos ir L'Akvilos Muzikos licejaus dėstytojai ir studentai svečiavosi Lietuvoje. Esu labai laimingas, kad tai yra pirmasis šių mokslo metų koncertas ir mes tikrai džiaugiamės, taip pradėdami naujus mokslo metus, sutvirtindami šį bendradarbiavimą, kuris užsimezgė 2011 m. ir šiais metais jau įgijo kur kas svaresnį vaidmenį. Tikiuosi, kad ateityje jis taps dar intensyvesnis, ypač mainų programomis, stiprinsime bendradarbiavimą tarp Lietuvos ir Italijos švietimo institucijų, skirdami ypatingą dėmesį L'Akvilos miestui. Dabar su džiaugsmu norėčiau užleisti vietą muzikai. Koncertą pradėsime mūsų konservatorijos Entropia Saxophone Quartet – saksofonistų kvartetu, kuris atliks Pedro Iturralde „Suite Hellenique“. Po jų išgirsime jaunuosius atlikėjus iš Lietuvos, kurie mus pamalonins savo muzikos garsais.“ Direktorius Bruno Carioti kartu su festivalio meno vadove Nijole Dorotėja Beniušyte vedė koncertą, pristatydami ir apibūdindami kiekvieną koncerto dalyvį.

Po temperamento pučiamųjų kvarteto sekė Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos mokinės Kamilės Zaveckaitės fortepijoninis pasirodymas. Ji skambino S. Rachmaninovo preliudą Gdur, op. 32, Nr. 5 ir K. Debussy preliudą „Fuochi d'artificio“. Pianistė labai techniškai, muzikali, jautriai išgyvenanti į kūrinius. Jos mokytoja Eglė Jurkevičiūtė-Navickienė.

Po audringų plojimų pasirodė Vilniaus Karoliniškių muzikos mokyklos mokinių kamerinis ansamblis: Adelė Elvina Dusevičiūtė – fleita, Rūta Marcinkevičiūtė – kanklės, Edvinas Navickis – birbynė, Marija Jurgelevič – fortepijonas. Jų programą sudarė originaliai parinkti kūriniai – C. Nielsen „Kylantis rūkas“, C. Bolling „Javanaisė“, ku-

rie susilaukė didelės sėkmės tiek festivalyje-konkurse, tiek pačiame festivalyje. Visus žavėjo jaunas atlikėjų amžius ir ypač profesionalus, subrendęs muzikinis kūrinis atlikimas. Juos paruošė mokytojai Viktorija Zabrodaitė, Virginija Alenskienė, Eugenijus Čiplys ir Ala Vasilionkaitienė. Nepaprastai italu susidomėjimą sukėlė koncerto dalyviai, atskirai pademonstruodami lietuvių liaudies instrumentus; kaip grojama kanklėmis, kaip išgaunamas garsas birbyne, kokia jos padarymo technologija (iš medžio, iš karvės rago).

Po to pasirodė jauna dainininkė, Klaipėdos S. Šimkaus konservatorijos mokinė Emilija Kavaliauskytė. Ji profesionaliai atliko M. Glinkos „Mio ben ricordati“ ir A. Caldara „Alma del cuore“. Jos mokytoja Rūta Kociūtė-Agofonovienė, koncertmeisterė Audra Bernadišienė.

Į sceną išėjo groti kamerinis ansamblis: Rugilė Šilalytė – smuikas, Augustas Gocentas – violončelė ir Aistė Vaitkevičiūtė – fortepijonas. Juos koncertui paruošė mokytoja Nijolė Marcinkevičiūtė. Atlikėjų programą sudarė sudėtingi kūriniai: V. Ferroni Allegreto iš Trio, op. 54 ir A. Piazzolla „Žiema“ iš suitos „Metų laikai Buenos Airėse“. Kiekvienas atlikėjas išryškino savo sugebėjimus, įsijautė į bendrą ansamblio visumą.

Buvo pristatyta Ukmergės menų mokyklos mokinė Indrė Pelakauskaitė, dabar jau Lietuvos muzikos ir teatro studentė, prof. Sigutės Stonytės klasė. Pasirinkusi dainininkės kelią, Indrė daug dirba ir atkakliai siekia tikslo, jos koncerto programą sudarė W. A. Mocarto Kerubino arija „Non so piu“ iš operos „Le nozze di Figaro“ ir A. Scarlatti „Sento nel core“. Šią programą Indrė paruošė kartu su Ukmergės menų mokyklos mokytoja Dalia Sližyte.

Į sceną išėjo Lietuvos muzikos ir teatro akademijos kamerinis ansamblis: Laurynas Duoba – obojus, Mantvydas Baltrukėnas – fagotas, Roberta Daugėlaitė – fortepijonas. Tai jauni perspektyvūs atlikėjai, paruošti prof. Petro Kuncos kamerinio ansamblio klasėje. Jie atliko F. Poulenc Trio op. 43 Presto, Andante, Rondo. Tai techniškai labai sudėtingas kūrinys, kurį jie atliko virtuosiškai, visus labai sužavėdami.

Koncertą užbaigė jaunas, talentingas Kauno J. Naujallio muzikos gimnazijos mokinys, Grand Prix premijos laimėtojas pianistas Mangirdas Janušaitis. Jis atliko F. Šopeno Fantaziją – Ekspromtą op. 66 ir F. Listo koncertinį etiudą „Nyktstukų ratelis“. Pianistą paruošė mokytoja ekspertė Rymantė Šerkšnytė.

Festivalio meno vadovė N. D. Beniušytė direktoriui Bruno Carioti, prof. Luigi Tufano, prof. Andrea Coen už priėmimą, atviras pamokas ir suteiktą galimybę koncertuoti įteikė grafikės Birutės Stančikaitės meno kūrinių. Po koncerto direktorius Bruno Carioti visus dalyvius pakvietė pratęsti bendravimą prie vaisių stalo. Jo metu plačiai dalintasi koncerto įspūdžiais. Italai įvertino ir džiaugėsi dalyvių profesionalumu, puikiai paruoštomis programomis, jautriu muzikos atlikimu.

Lapkričio 6-tą dieną dalyvių laukė koncertas Portugalų Šv. Antonio bažnyčioje Romoje. Po pietų, važiuojant į Portugalų Šv. Antonio bažnyčią ir kylant į Mediči rūmų kalną, dar kartą buvo proga pamatyti Romos panoramą. Bažnyčia stovi pačiame turtingiausiame Romos kvartale, kuriame puikuoja senoviniai namai, jo gražios gatvės ir gatvelės. Ypač daug turistų. Repeticijų metu dalyviai labai džiaugėsi puikia akustika. Į šią – Portugalų Šv. Antonio bažnyčią pakliūti koncertuoti nėra taip paprasta. Prieš dvejus metus sudaroma koncertų programa. Bažnyčioje koncertuoja patys žymiausi pasaulio muzikantai. Šio IV tarptautinio

jaunimo muzikos festivalio „Su muzika per Europą Lietuva – Italija 2012“ meno vadovė N. D. Beniušytė ir LR ambasados Italijoje kultūros atašė Irma Šimanskytė keletą kartų bendravo su Portugalų Šv. Antonio instituto Romoje rektoriumi mons. Agostinho Da Costa Borges, smulkiai aptarė festivalio programą ir tik po to ji buvo įtraukta į koncertų ciklą.

Pasiklausyti festivalio-koncerto susirinko daug garbių žiūrovų: Lietuvos Respublikos ambasadorius Italijoje J. E. Petras Zapolskas su žmona Rūta ir ambasados atstovai, Portugalų ambasados Italijoje įgaliotasis atstovas, bei kitų ambasadų darbuotojai, bažnyčios hierarchijos atstovai, Italijos Lietuvių Bendruomenės nariai, gyvenantys Romoje. Pasiklausyti koncerto atvyko ir klausytojai iš L'Akvilos.

Portugalų Šv. Antonio instituto rektorius Tėvas Agostinho kalbėjo: „Gerbiami ponai ir ponios! Nuoširdžiai noriu pasidžiaugti ir pasakyti, kad tik-

Po koncerto Portugalų Šv. Antonio bažnyčioje. Centre – LR ambasadorius Italijoje Petras Zapolskas su žmona Rūta, pirmasis iš dešinės – Portugalų Šv. Antonio instituto rektorius mons. Agostinho Da Costa Borges, iš kairės ketvirta – Nijolė Karaškaitė, penk-ta – Nijolė Dorotėja Beniušytė

rai esame pagerbti, kad šį vakarą Lietuva svečiuojasi mūsų bažnyčioje. Prieš daugelį amžių Šv. Antonio išvyko iš Portugalijos, daug keliavo po pietų Prancūziją, po to atvyko į Italiją. Portugalai tuo džiaugiasi ir didžiuojasi. Šv. Antonio mums parodė pavyzdį, kaip reikia gerbti kitas tautas. Mums belieka tik juo sekti. O mums didžiulė laimė priminti Lietuvos talentus Šv. Antonio namuose. Taip pamažu, be didelių fejerverkų, konkrečiais žingsniais kuriama Europa. Dėkoju už šį darbą ir tiems, kurie jį atliko, o ypač nuoširdžiai sveikinu jaunuosius muzikantus“. Festivalio meno vadovė N. D. Beniušytė pristatė IV tarptautinio jaunimo muzikos festivalio organizatorius, globėjus, rėmėjus, partnerius. Nuoširdžiai padėjo Portugalų Šv. Antonio instituto rektoriumi mons. Agostinho Da Costa Borges, LR ambasadoriui Italijoje J. E. Petru Zapolskui ir įteikė abiems grafikės Birutės Stančikaitės meno kūrinius. Didžiulė padėka ir B. Stančikaitės paveikslas skirti festivalio globėjui – Popiežiškos Lietuvių Šv. Kazimiero kolegijos Romoje rektoriumi mons. Petru Šiuriui. Taip pat padėjo visiems susirinkusiems, o jaunesiems Lietuvos talentams palinkėjo sėkmės koncerte.

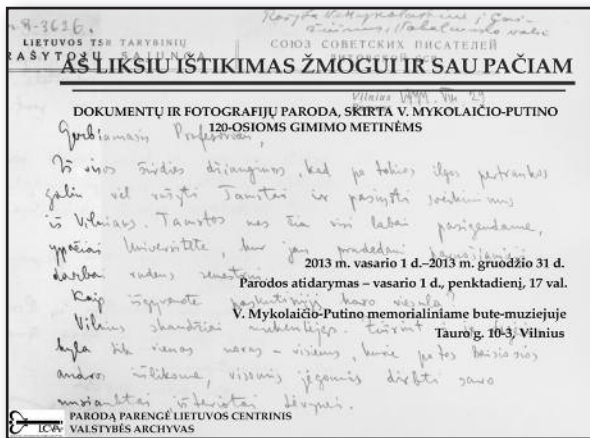
Visi atlikėjai labai stengėsi kuo geriausiai atlikti savo programą, kad paliktų gražiausius prisiminimus apie Lietuvos kultūrą. Koncertas praėjo labai sėkmingai, lydima plojimų bangos. Po ilgų plojimų, atlikęs savo programą, paskutinis grojęs pianistas Mangirdas Janušaitis, papildomai sugrojo M. K. Čiurlionio preliudą „Tėve mūsų“.

Dalyvaudami I ir II tarptautiniuose jaunimo muzikos festivaliuose-konkursuose „Su muzika per Europą Lietuva-Italija“ 2011 ir 2012 metais ir keturiuose festivaliuose, jaunieji muzikantai praturtina save, atrasdami savo talentus ir priimdami sprendimus savo nusibrėžtam muzikos keliui į ateitį. Lietuvos ir Italijos kultūrinis bendradarbiavimas, rengiant tarptautinius festivalius – konkursus, tarptautinius festivalius, pasidalinimas muzika atlikimo kultūra meistriškumo kursuose padeda jaunesiems muzikantams tobulėti ir siekti aukštesnių tikslų. □

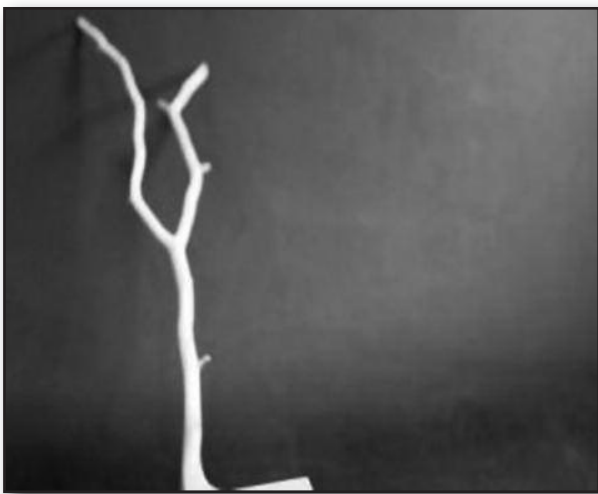
Kultūros kronika

2013 02 09 – 2013 09 30 Vilniuje, Bažnytinio paveldo muziejuje, veiks paroda „Relikvijos ir relikvijoriai“. Šioje parodoje atskleidžiamas trapaus religinės kultūros paveldo grožis, pristatoma nevienareikšmiškai vertinama šventųjų gerbimo praktika, išsklaidomas negatyvus arba abejingas šiandienos požiūris į šimtmečiais plėtotą tradiciją, lėmusią relikvijoms laikyti skirtų relikvijorių formų įvairovę.

2013 02 01 – 2013 12 31 Vilniuje, Vinco Krėvės-Mickevičiaus memorialiniame muziejuje vyks paroda „Aš liksiu ištikimas žmogui ir sau pačiam“. Tai paroda, kurią surengė Lietuvos centrinio valstybės archyvo Dokumentų sklaidos skyrius, pateikdamas dokumentus ir fotografijas 120-ųjų V. Mykolaičio-Putino gimimo metinių proga. Lankytojai turės galimybę susipažinti su archyve saugomais ir paprastai neskelbiamais dokumentais, skirtais rašytojo studijų metams, šeimai, mokslinei, visuomeninei ir kūrybinei veiklai, veiklai po 1940 metų ir atminimo įamžinimui.

2013 01 22 – 2013 02 23 Vilniuje, galerijoje „Vartai“ vyko personalinė Nerijaus Ermino paroda. Parodoje pristatyti naujaisi menininko kūriniai, bylojantys apie egzistencines ir dvasines patirtis ir ieškojimus. Nerijus Erminas – vienas įdomiausių konceptualiai dirbančių šiuolaikinių Lietuvos skulptūros ir objektų kūrėjų. Jo kūriniais būdingas tam tikras siurrealistinis pasąmoninis klodas, medžiaginė ir patirtinė įvairovė (medis, gintaras, organinis stiklas, ready made). Parodoje eksponuojamos dvi instaliacijos: „Marijos Magdaličės kabinetas“ ir „Tai, kas nematoma“.

2013 02 16 Vilniuje, Šv. Kotrynos bažnyčioje, vyko koncertas „Laisvės balsai“. Minint Lietuvos valstybės atkūrimo dienos 95-metį, po Šv. Kotrynos bažnyčios skliautais 95 minutes skambėjo gražiausi skirtingoms kartoms ir stiliams atstovaujančių Lietuvos populiariosios muzikos atlikėjų balsai, specialiai šiai progai parengti netikėti muzikiniai duetai, gyvai atliekamos autorinės ir tautos mylimos dainos. Valstybės atkūrimo dienai skirtas Vilniaus muzikinis sveikinimas pasaulio lietuviams naujienų portalo Delfi dėka buvo tiesiogiai perduodamas internetu. Jo įrašą tos pačios dienos vakare rodė LRT ir LRT Lituanica kanalai.

2013 02 16 Vilniuje, Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje, vyko iškilmingas koncertas, skirtas Lietuvos valstybės atkūrimo dienai. Šiomet čia įvyko Nacionalinės premijos laureato Vaclavo Augustino specialiai šiai dienai parašyto kūrinio „Malda už Tėvynę“ premjera. Koncerte taip pat skambėjo Juozo Gruodžio, Algirdo Martinaičio, Eduardo Balsio, Vytauto Miškinio, Aleksandro Kačanausko, Balio Dvariono, Arvydo Malčio kūriniai. Atlikėjai: Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras ir Kau no valstybinis choras, Vilniaus miesto savivaldybės kamerinis choras „Jauna muzika“, solistės Lina Dambrauskaitė (sopranas) ir Milda Baronaitė (sopranas), dirigentas Modestas Pitrenas.

2013 02 15 Vilniuje, Lietuvos Respublikos Prezidentūroje, iškilmingai įteiktos Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos. Šiomet jomis pagerbti šeši kūrėjai – skulptorius Vladas Vildžiūnas, vizualaus meno kūrėjas Žilvinas Kempinas, scenografas ir lėlininkas Vitalijus Mazūras, architektas Eugenijus Miliūnas, literatūrologas ir literatūros kritikas Kęstutis Nastopka, dirigentas Modestas Pitrenas.

Sugrįžimai

Atkelta iš 6 psl.

ir bendro gyvenimo...” (1945 m. gruodžio 14 d.). O kitoje vietoje skaitome: „Ir veidai mūsų pasikeitė – raukšlėmis išvagoti, ir rūbai apskurę nunešioti. Tik mūsų širdys tos pačios liko. Jos plaka dažniau ir liepsnoja karščiau, nes tikroji meilė nepaiso audrų, kančių ir skausmų” (1945 m. gruodžio 8 d.).

Kupini meilės laiškiukai vaikams – „šeimyninio gyvenimo džiaugsmui“. Tėviški pamokymai („kad būtum tikru žmogumi, reikia turėti dvasinių vertybių“) neįkyrūs, labai nuoširdūs, kupini susirūpinimo ir mokantys mylėti Tėvynę, išaugti garbingais ir teisingais žmonėmis, nepasiduoti melui ir veidmainystei.

„NUPIEŠIAU ALDORFO VARTUS“

Alfonsas Jurskis – ne tik puikus publicistas, eseistas, filosofas, bet ir subtilus menininkas. Dirbdamas alinanti darbą laikraščio garaže, jis rado laiko meninei raiškai, tapybai, kai kurie dienoraščio puslapiai – tarsi poezijos eilutės. Subtiliai ir jautriai aprašo gamtą: „Viduvasaris. Laukai jau pasipuošę įvairiaspalviais kilimais: čia margas žydinčių bulvių, čia masatinis gelsvų baigiančių nokti rugių, ten miežių visai pabalusių sklypas...” (1945 m. liepos 15 d.).

Dažniausiai savo įspūdžius, pastebėjimus lygina su tėviške, gimtine, juos perpina jaunystės prisiminimais. Ir nors „širdis lyg replėmis sugniaužta, krūtinė it slėgiu apkrauta” (1945 m. gegužės 8 d.), autorius įveikia niūrią nuotaiką. Kelionės, bendravimas su žmonėmis, visuomeninė veikla yra jo atgaiva ir dvasią stiprinantys veiksniai.

„Mano jautrumas, mano kuklumas bei drąsos stoka ir gal mano savi-meilė dažnai sunaikina žygių sėkmę” (1945 m. rugpjūčio 10 d.) – sunkiai atsिdūsta dienoraščio autorius. Bet ir vėl nuveja nykias mintis, tikėdamas savi-mi, ateitimi ir Aukščiausiojo globa.

GYVOJI ISTORIJA

„Likimo keliai toli gražu nenusitiesa ta kryptimi, kurią užsibrėžia žmogus”, – rašo Alfonsas Jurskis 1945 m. rugpjūčio 28 d. Dienoraštis – tik trumpos gyvenimo kelio atkarpos istorija. Tačiau karo meto užrašai, kaip sakyta, toli gražu ne vien asmeninių išgyvenimų, įspūdžių, patirties aprašymas. Tik iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad tai užrašai sau (ar pokalbis su savi-mi) – dienoraštis turi kur kas didesnę reikšmę ir prasmę. Jį galėčiau pavadinti kolektyviniu tos kartos portretu, o teisingiau – gyvąja istorija iš pirmų lūpų, unikaliu dokumentu, reikšmingu ir po daugelio metų. Kas atidžiai skaitys, ras ne tik įdomių (kartais intriguojančių) praeities reminiscencijų, bet pajus autoriaus išmintį, net kai kurias sąsajas su šių dienų realybe. Blaivus tikrovės reiškinių vertinimas, optimistinis požiūris į pasaulį ir žmogų, tolerantiškumas ir toliaregiškumas, nuoširdumas, atvirumas, bekompromisinis nusiteikimas, tikėjimas ir savo pozicijų gynimas – štai būdingi Alfonso Jurskio asmenybės bruožai. Idealams, kuriuos buvo susiformavęs dar Nepriklausomoje Lietuvoje ir juos stiprinęs karo metais, liko ištikimas visą gyvenimą. □